

etc. Potest enim esse duplex, unus est ut per illa verba explicetur sola existimatio intellectus, quæ non interveniente actu voluntatis, nec bona, nec mala, nec meritoria, nec demeritoria est: nec esse potest certum iudicium, sed ad summum conjectura quædam, considerata videlicet propria fragilitate, vel consuetudine, conjectando ad quid tunc voluntas determinaretur. Alius sensus est, ut explicetur præsens voluntatis propositum, in quo talis assertio nititur: et sic actus ille est valde moralis, et in eo aliquis potest graviter peccare, ut in exemplo de vindicta: vel bene moraliter operari, ac mereri, ut in exemplo de elemosyna. Et tunc propositum illud habet pro objecto proximo alium actum, qui nunc non est, sed faciendus proponitur, si conditio subsisteret. Et de hoc actu objective considerato verum est, non poni in esse, quamdiu conditio non subsistit, secus vero est de actuali proposito: nam illud per conditionem in objecto positam non suspenditur. Tale autem propositum, licet immediate in alium actum sub conditione futurum cadere videatur, consequenter etiam cadit in objectum talis actus, quia per tale propositum actus apprehensus, ut sub conditione futurus, placet, et ad illum voluntas afficitur, sed ille non placet, nec amatur, nisi ratione sui objecti; ergo etiam objectum placet, et per tale propositum amatur.

17. Exemplo res declaratur: nam qui proponit nunc acceptare cathedram, aut Episcopatum, si detur, licet immediate acceptationem in tali casu futuram sub conditione velit, nihilominus affectus ejus ad ipsum Episcopatum, vel cathedram terminatur, et illam sibi virtute cupit, vel amat sub aliqua ratione, quam in tali re, vel secundum se spectata considerat, et habitura esset, si daretur. Ergo simili modo, licet propositum volendi rem impossibilem, si repugnantia tolleretur, proxime versetur circa actum sub conditione futurum, nihilominus tamen cadit in rem apprehensam sub tali conditione, quatenus in illa consideratur aliqua bonitas, quæ si conditio impleretur, esset commoda appetenti. Et ratio reddi potest, quia *propter quod unumquodque tale, et illud magis*. Sed cum quis proponit velle rem talem, si sit possibilis, vel si occasio occurrat, afficitur ad illum actum sub conditione futurum propter rem ipsam, cujus amor tunc esset; ergo etiam nunc per tale propositum, magis ad rem ipsam, quam ad actum sic futurum afficitur.

18. *Secundus et maximus conditionati affectus possibilis est.*—Ex quo transeundo ad alterum modum volendi impossibile sub conditione propositum, intelligendo conditionem ex parte objecti, dicimus, illum esse possibilem, et in præsentem principaliter intentum. Probatur, quia, si nunc potest quis proponere velle rem impossibilem, si esset possibilis; ergo iudicat illam fore convenientem, et amabilem, si conditio subsisteret; ergo etiam nunc potest affici ad illam rem, ut convenientem, sublata impossibilitate, vel simplici affectu complacentiæ, vel desiderio saltem inefficaci in modo volendi, quod nomine velleitatis explicamus, et ab actu absoluto, per quem verbum, *volo*, declaramus, distinguimus. Nec ad huius actum supponitur iudicium erroneum, quia solum supponitur iudicium de convenientia talis rei sub conditione propositæ, quæ ad motum imperfectum volendi altero ex dictis modis sufficiens est, et inductione patet imprimis in impossibilibus per accidens, ut est in peccatore, nunquam peccasse, aut innocentem esse, quia posita conditione *si fieri posset*, aut alia simili, intellectus sub illa proponit honestatem, quæ in perpetua innocentia, vel in hoc objecto, scilicet, *non peccasse unquam*, invenitur, et ad illam afficitur, et peccatum odit, et ideo per simplicem affectum vellet non fecisse: et in tali objecto sic apprehenso morose delectatur. Neque in huiusmodi affectu est difficultas, vel controversia, quia conditio est de re simpliciter possibili: et ita complacentia, vel affectus videtur esse de re absolute possibili, qualis est innocentia, aut non peccasse: in objectis autem simpliciter impossibilibus videtur res difficilior, quia conditio est absolute impossibilis: et ita nihil est absolute possibile in tali objecto respectu talis subjecti, quod proximum objectum præsentis appetitus esse posse videatur.

19. *Probatur tertio.*—Sed nihilominus ratio supra tacta etiam de his impossibilibus procedit. Et potest urgeri argumentum sumptum ab appetitu impossibilium per accidens. Nam poenitens non solum cupit non peccasse, sed etiam cupit ut peccatum (etiam factum) non fuerit factum, quod est simpliciter impossibile, quia ad præteritum non est potentia, et nihilominus fervens poenitens cuperet habere talem potentiam, ut ad innocentiam restitueretur. Sed ut hoc magis explicetur, ac percipiatur, advertimus ulterius, sub duplici ratione boni posse voluntatem complacere in objecto sic impossibili, primo sub ratione boni utilis

ad alium finem simpliciter possibilem, quem voluntas amat: secundo, per modum boni honesti, aut commodi propter se appetibilis. Prior modus est clarior, et ita illum etiam admittunt Cajetanus, Ferrara, et alii: qui in hoc puncto Scoto maxime contradicunt. Sic enim dæmon appetit Deum non esse, quia apprehendit illud non esse Dei, ut utile ad evadendum poenas inferni, quod ipse maxime cupit. Unde sub eadem ratione potest appetere (ut supra dicebam) æqualitatem cum Deo, ut possit illi resistere, ne ipsum affligeret. Et ratio est manifesta, quia talis affectus ad medium impossibile, supponit affectum ad rem simpliciter possibilem, qualis est, verbi gratia, carere poena inferni, et ita illa est sufficiens ratio amandi medium, quod sub conditione tanquam utile vere, et sine errore proponitur. Nam ista conditionalis, *si Deus non esset, cessaret poena inferni*, et ista: *si ego cum Deo æqualis essem, non me affligeret*, verissimæ sunt, etiamsi antecedens in illis sit impossibile.

20. At vero in alio modo volendi impossibile propter seipsum, cessat hæc ratio, et ideo difficilior videtur talis modo volendi impossibile. Sed nihilominus negari non potest. Primo quidem, quia talis affectus etiam sub ratione honesti haberi potest, unde et actus ipse potest esse honestus. Exemplum est de affectu illo, qui Augustino tribuitur, qui ingentem ad Deum amorem illis verbis explicabat: Si ego essem Deus, et tu Augustinus, vellem potius te quam Augustinum esse Deum. Hic enim affectus plane est ex impossibili suppositione: nihilominus tamen ad exercendum magnum affectum diligendi Deum, plusquam seipsum, honestissimus est. Similiter solent spirituales viri desiderare interdum vires infinitas voluntatis ad diligendum Deum, ut par est, qui actus etiam respicit bonitatem Dei, ut propter se est summe diligibilis, et ideo sine dubio honestus est. Et ratio est, quia sicut res impossibilis licet in re non potuit esse medium utile, nihilominus adjecta conditione potest iudicari utile conditionaliter, idque satis est, ut per simplicem affectum, et desiderium inefficax appetatur: ita res impossibilis, licet simpliciter non sit propter se expetibilis, nihilominus adjuncta conditione, apprehendi, et iudicari potest per se amabilis, si conditio subsisteret: id ergo satis est, ut sic cogitata simplici affectu amari possit, et ita poterit hoc modo amari excellentia increata, seu æqualis divinæ, vel propter alium finem, ut jam explicatum est, vel propter se, quatenus per se con-

veniens appetenti apprehenditur, si possit illi conjungi.

21. *Secunda conclusio pro secundo puncto.*—*Aliquorum fundamentum.*—*Rejicitur.*—Circa secundum, quod proposuimus de facto, dicendum est, non videri verisimile, aut satis credibile, primum peccatum superbiæ Luciferi fuisse per appetitum naturalis æqualitatis Dei. In hoc assentior communi sententiæ theologorum, quam aliqui probant, quia licet appetitus naturalis æqualitatis cum Deo sit possibilis, non tamen est actus demeritorius, nec culpabilis, quia non est actus electivus, nec voluntas completa, sed incompleta. Ita insinuat D. Thomas, quæst. 16, de Malo, art. 3, ad 9. Et sequitur Ferrara 3, contr. Gent., cap. 109. Sed hæc responsio absolute sumpta non potest admitti: nam sine dubio in actu imperfecto, seu incompleto voluntatis potest esse peccatum etiam gravissimum, ut patet in odio Dei, et voluntate, ut non sit, et in velleitate se vindicandi si posset, ut supra declaratum est. Item licet talis actus non sit electionis proprie dictæ, prout dicit actum absolutum voluntatis ex consultatione procedentem, et ad executionem tendentem, nihilominus est actus liber, et respectu sui virtualiter electivus, quatenus voluntas libere vult potius exercere talem actum, quam illum non elicere: et hoc sufficit ex hac parte ad peccatum, aliunde vero non est necesse, ut sit actus absolutus, et efficax: tum quia omnis actus liber voluntatis potest esse bonus, et malus ex objecto, vel formali motivo, et aliis circumstantiis: tum quia per actum velleitatis explicatur affectus voluntatis, in quo ratio boni vel mali posita est.

22. *Prima ratio efficax.*—Alii ergo cum majori moderatione respondent, illam velleitatem æqualitatis Dei, nisi ad pravum finem ordinetur, vel nullum, vel leve peccatum esse. Declaratur, et probatur, quia si quis appeteret æqualitatem Dei ex odio ipsius Dei, vel ad resistendum ei, vel ad illum superandum, sine dubio esset gravissimum peccatum: nam ab illo odio, et fine malitiam participat, tunc autem talis appetitus supponit voluntatem depravatam, et ita non potuit esse tale primum Angeli peccatum. At vero si quis habeat simplicem affectum illius æqualitatis solum spectatæ per modum proprii commodi sine alterius damno, vel injuria, solum videtur esse, aut per modum cujusdam actus otiosi, et inutilis, aut per modum cujusdam morosæ delectationis in quadam excellentia cogitata, ut

propria, sine intentione quaerendi illam, vel auferendi similem ab alio, quæ intra rationem superbiæ levis culpa esse videtur. Quia talis affectus neque alteri nocet, nec excludit voluntatem absolutam amandi, et colendi Deum, et recognoscendi supremam excellentiam ejus, ut supremam et singularem. Sed potest instari, quia etiam hoc modo potest quis habere illam complacentiam in naturali æqualitate cum Deo dicto modo cogitata ex appetitu excellentiæ nimium inordinato, et quasi infinito, et sine limite ex parte objecti: tanta vero inordinatio gravissima est, et contrasubmissionem divinæ majestati debitam, et virtute includit appetitum usurpandi per rapinam æqualitatem Dei, si fieri posset.

23. *Itur obviæ proximæ instantiæ.* — Imprimis autem replicatur, quia esto verum sit, illum appetitum excellentiæ esse inordinatissimum, inquiri, an sit actus distinctus ab illa complacentia, seu simplici affectu divinæ æqualitatis, vel sit unus, et idem actus. Si dicatur primum (quod improbabile non videtur) consequenter dicere oportebit, illum appetitum excellentiæ esse priorem, cum sit causa alterius: et ita primum peccatum Angeli non erit affectus æqualitatis Dei, sed aliud objectum universalius habuisset: ut est in avaro appetitus divitiarum propter se, et sine mensura, ex quo particulares affectus nascuntur. Ita enim in Lucifero in illo casu præcederet quædam insatiabilis sitis excellentiæ, non circa determinatam materiam, sed absolute, et simpliciter circa totum genus excellentiæ. Unde ulterius de Angelo jam habente voluptatem sic corruptam, non est incredibile delectari, cogitando se æqualem Deo, si fieri posset. *Delectari*, inquam, in ipsa re cogitata, volendo illam dicto simplici affectu, seu velleitate. Quæ velleitas tunc esset grave peccatum, quatenus motivum ejus ex priori pravo affectu nasceretur, et quemdam Dei contemptum includeret: ut si quis delectetur cogitatione, fingendo aliquod malum inferri Deo, gravissime peccabit, quia ibi includitur virtute odium Dei, ex quo talis complacentia nascitur. Hoc ergo modo non defenditur, quod æqualitas Dei fuerit primum objectum illius peccati, per quod Lucifer primo lapsus est: quia prius salutem naturam, quam Lucifer particularem Dei excellentiam affectaret, inordinatum excellentiæ appetitum jam conceperat. Et præterea difficile est objectum illius prioris appetitus in Angelo explicare, quia in Angelo non præcedit conceptus confusus excellentiæ in com-

muni, ut in ejus appetitu superbiendo deliquerit, sed distincte cognoscit omnia, quæ cogitat, et voluntati proponit. Si autem dicatur, uno simplici actu primo affectasse summam excellentiam in tali objecto in particulari, scilicet, æqualitate Dei, vel excellentia divina, tunc procedit ratio facta, quod talis affectus solum esse potuit per modum simplicis complacentiæ in excellentia impossibili leviter cogitata, ut conveniente sub conditione excludente impossibilitatem, et alia incommoda. Quod genus cogitationis et culpæ, et parum grave videtur, et tota res videtur esse nimis ludicra, et a conditione, et pondere naturæ angelicæ nondum lapsæ nimis aliena.

24. *Secunda ratio pro conclusione.* — Unde addi potest alia ratio sumpta ex doctrina D. Thomæ, dicta q. 16, de Malo, art. 3, ad 9, quia peccatum Angeli de facto non fuit per modum simplicis affectus velleitatis, sed per modum intentionis, aut electionis ordinatæ ad executionem, et consecutionem rei concupitæ: sed talis motus voluntatis non potuit esse circa æqualitatem Dei; ergo peccatum Angeli de facto non fuit in appetitu æqualitatis Dei. Consequentia clara est, et minor supponitur ex dictis. Major autem colligi potest ex verbis Isaïæ 14: *Dicebas in corde tuo, in cælum ascendam, super astra Dei exaltabo solium meum, sededo in monte testamenti, ascendam super altitudinem nubium.* Quæ omnia verba significant plenam determinationem voluntatis, et conatum ad implendam iliam, quem etiam indicant verba Ezech. 28: *In multitudine negotiationis tuæ,* etc. At vero talis determinatio, et conatus in simplici affectu non inveniuntur: nam licet quis se cogitet Angelum, et in hoc objecto delectetur, non conatur ad illud obtinendum, neque ex vi talis affectus ad hoc movetur; et similiter, qui vult Deum non esse, non movetur ad divinum esse destruendum.

25. *Obiectio.* — Dicit vero fortasse aliquis, etiam in simplici velleitate posse hanc determinationem, et conatum inveniri, ac proinde etiam in voluntate Angeli volentis æqualitatem Dei esse potuisse. Antecedens patet in peccatore, qui vellet non peccasse: nam illa voluntas etiam est imperfecta per velleitatem tantum, quia tunc est de re impossibili, et nihilominus est voluntas electiva, et tendens ad consecutionem rei, quantum potest. Et similiter, qui non habet, unde conferat eleemosynam pauperi petenti, et vellet illi dare, si posset, tantum habet simplicem affectum, seu

velleitatem, et nihilominus habet voluntatem de se tendentem ad consecutionem cum efficacia, et ideo voluntas illa pro facto reputatur apud Deum; ergo potuit esse similis voluntas in Angelo circa æqualitatem Dei. Imo qualicumque ponatur esse excellentia, quam Lucifer appetiit ultra beatitudinem naturalem, non potuit illam appetere, nisi per velleitatem, quia non erat in absoluta ejus potestate, ut de supernaturali beatitudine dictum est, et de unione hypostatica, et quacumque alia suprema dignitate, vel potestate, infra dicemus: ergo ratio illa non magis procedit contra Dei æqualitatem, quam contra cætera objecta.

26. *Responsio.* — Respondeo omnem volitionem, quæ habet in objecto expressam, vel subintellectam conditionem, posse dici velleitatem, quia non est actus volendi omnino absolutus. Et ideo necessarium est distinguere in hujusmodi actibus voluntatis ex parte objecti conditionatis. Nam quidam procedunt ex intentione, et voluntate absoluta alienius objecti, et boni possibilis, et tunc est actus de se executivus, et tendens ad boni consecutionem, cujus signum est, quia ex vi illius homo conatur, prout potest, ad consecutionem finis intenti: atque hoc videre licet in exemplis adductis. Nam peccator, si vere illum peccati commissi pœniteat, habet absolutam voluntatem et intentionem destruendi in se culpam, et ex hac voluntate nolle peccasse: et in hoc actu habet integram determinationem voluntatis suæ, et ex vi illius procedunt interdum lacrymæ, et alii actus, et motus contra culpam commissam. Simili modo in altero exemplo de voluntate, quam habet subveniendi pauperi, qui non potest: illa voluntas est de se efficax, etiamsi conditionata sit, quia procedit ex absoluto, et efficaci affectu ad bonum proximi, et ad honestatem misericordiæ: unde infert, compassionem de miseria proximi, et affectum consolandi illum, prout potest, si non potest, ut desiderat subvenire. At vero quando actus velleitatis non procedit ex aliquo absoluto actu volendi, seu intendendi aliquod bonum, tunc est omnino inefficax, et proprie dicitur esse per modum simplicis complacentiæ, sine ulla tendentia ad consecutionem objecti. Et hæc differentia notari obiter potest inter objectum impossibile per accidens, seu ex suppositione: et impossibile simpliciter, ac per se, quod appeti potest per voluntatem aliquo modo efficacem, licet conditionatam, ut in priori modo explicatum est: posterius autem solum potest posteriori modo puro simplici affectu appeti,

de qua re latius in 1, 2, quæst. 13, art. 4. Dicimus ergo in præsentibus appetitum excellentiæ, per quam Angelus peccavit, non fuisse tantum simplicem affectionem posterioris modi, sed voluntatem de se efficacem, et tendentem ad consecutionem excellentiæ concupitæ: ideoque non fuisse de absoluta Dei æqualitate, nec ex tali suppositione esse potuisse.

27. *Resolvitur tertium punctum.* — Et hinc facile resolvitur quod tertio loco proposuimus, nimirum, in quo vero sensu potuerit D. Thomas, et graviores theologo dicere, non potuisse Angelum peccare, appetendo naturalem Dei æqualitatem. Est enim imprimis id verum de Angelo, quia antea nihil peccavit, et de primo ejus lapsu, non enim potuit inchoare præcipationem suam ab hujusmodi affectu. Et hunc sensum insinuant Capreolus, Ferrara, et alii. Eritque hoc maxime verum loquendo de quadam impotentia morali, seu physica, qualis esse dicitur in his rebus, quæ ordinariæ, et secundum communem cursum, et inclinationem causarum non eveniunt: et hunc modum declarat prior ratio a nobis facta in præcedenti puncto. Deinde potest diu ille appetitus impossibilis simpliciter, loquendo de appetitu aliquo modo efficaci, et tendente ad consecutionem boni concupiti, et qui non procedit ex errore, sed ex certa cognitione objecti appetiti: sic enim impossibile est, voluntatem versari circa objectum impossibile simpliciter: et præsertim amando, et desiderando excellentiam, seu formam suæ propriæ naturæ, et existentiae repugnantem: et hoc modo videtur explicasse suam sententiam D. Thomas, in d. solut., ad 9, art. 3, quæst. 16, de Malo, et in 2, distin. 3, quæst. 1, art. 2, in argum. 3, cum responsione, et doctrina articuli. Et idem sentit Anselmus, libr. de Casu diab., cap. 4. Ubi eadem ratione probat, non peccasse Angelum appetendo æqualitatem Dei simpliciter, quia non ignorabat illam esse impossibilem, et quamvis illam rationem proponat nomine discipuli, re tamen vera illam profert ut suam, eaque utitur ad explicandum qualem similitudinem Dei Angelus appetierit: et ita respondet, concedendo Angelum non appetuisse formaliter similitudinem perfectam Dei, tacite concedens, hoc bene probari dicta ratione, sed appetuisse expresse similitudinem imperfectam, implicite vero, et interpretative, seu imputative, etiam perfectam.

28. *Ad testimonia Scripturæ in num. 1.* — *Ad Patres in num. 2.* — Per quam responsionem explicat nobis Anselmus testimonia Scripturæ

et Patrum in principio adducta. Nam duplex est similitudo Dei, una æquiparantiæ, alia participationis. Prior est impossibilis, posterior vero possibilis, et potest ordinate et inordinate appeti. Scripturæ igitur loquuntur de similitudine participata inordinate concupita, sic enim etiam dicunt hominem peccasse, appetendo similitudinem Dei, cum tamen constet, non naturalem similitudinem, quæ est per æqualitatem, seu æquiparantiam, appetiisse. Item ubi Scriptura magis declarat objectum superbiæ angelicæ, simul quorundam humanorum regum superbiam exaggerat, ut supra vidimus; ergo sicut respectu hominum non indicat appetitum æqualitatis cum Deo, sed nimiam cupiditatem imitandi excellentiam ejus, ita etiam de Angelo intelligendum est. Et in eodem sensu loquuntur ordinarie Patres, quod de cæteris præter Nazianzenum manifestum est. Verumtamen etiam ille non aliud intendit: præsertim cum in d. Orat. 27, solum dicit *Luciferum intolerandum existimasse, se, cum divinus esset, non Deum quoque existimari*. Ubi cum ait: *Cum divinus esset*, aperte fateatur Luciferum optime cognovisse, se tantum habere quamdam divinitatis participationem, hoc enim nomen *divini*, significat: excessivè autem appetendo existimari Deum, id est, coli, ac tractari, ac si esset Deus.

29. *Altera solutio pro nostra sententia.*—Unde ulterius addimus, duobus modis posse aliquem divinam æqualitatem appetere, scilicet, formaliter, et expresse tendendo in illam, tanquam in proprium objectum concupitum, vel tantum implicite, seu virtualiter, et secundum moralem imputationem. Priori modo neamus, dæmonem peccasse appetendo æqualitatem Dei. Neque Nazianzenus, vel alii Patres id asserere intenderunt. Posteriori autem modo dici potest Lucifer Dei æqualitatem appetiisse, quia, vel voluit aliquam excellentiam Dei propriam, non considerando illius proprietatem, et singularitatem, vel quia præter divinum ordinem, et pro sola suæ voluntatis mensura excellentiam appetiit, quod etiam in solum Deum convenire potest. Et in hoc sensu dicit Nazianzenus *appetiisse Luciferum regale solium, ac decus, ac subinde esse Deum*. Et similiter alii Patres dicunt appetiisse nulli subijci, quia ita se gessit, ac si nulli esset subjectus. Et idem est de similibus locutionibus. Neque hoc est mirum, quia omnis peccator dicitur in se constituere ultimum finem, et consequenter seipsum pro Deo habere: juxta illud Pauli ad Philip. 3: *Quorum Deus venter*

est, et illud Ephes. 5: *Avaritia, quæ est idolorum servitus*. Unde Anselmus, lib. de Similitudinibus, cap. 6 et 7, superbiam, quæ est initium omnis peccati, dicit esse propriam voluntatem. Multo autem specialiori ratione hæc dicuntur de superbo, qui excellentiam divinam inordinate affectat, et ob eam rem in suum honorem, et gloriam omnia refert, quod maxime fecisse Luciferum credendum est, ut ex discursu sequentium capitum magis explicabitur.

CAPUT XIII.

UTRUM PECCATUM LUCIFERI FUERIT CIRCA EXCELLENTIAM UNIONIS HYPOSTATICÆ ILLAM SUÆ NATURÆ INORDINATE APPETENDO.

1. *Duplex sensus in questione de possibili.*—*Ad primum sensum respondetur negative, si nulla detur in Angelo revelatio hujus mysterii.*—Punctum hoc prius de possibili disputandum est, et postea de facto, in his enim ex diversis principiis procedendum est: nam primum ratione potest investigari, et discuti, secundum autem ab auctoritate pendet, quamvis etiam conjecturæ in illo aliquid valere possint. Verumtamen etiam disputatio de possibili duplex esse potest. Nam disputari potest, an simpliciter, et absolute, nulloque statu rerum, vel in seipsis, vel in divina prædestinatione supposito, possibile fuerit in Lucifero hoc genus peccati: vel etiam potest interrogari, an supposito modo, quo Deus res Angelorum, et hominum prædestinavit, potuerit Angelus dicto modo peccare. In priori sensu videri potest hoc peccatum impossibile Angelo, quia non potuit Angelus circa illud objectum peccare, nisi cognitione unionis hypostaticæ supposita. Quomodo enim appeteret, quod non cognosceret, et bonum naturæ suæ conveniens apprehenderet. At vero talis cognitio erat impossibilis Angelo in sua natura simpliciter spectato; ergo. Hæc vero ratio recte quidem probat, non potuisse Angelum in pura natura spectatum circa hoc objectum peccare: quia per solam naturalem vim cognoscere non potuit illam unionem, ut possibilem, et consequenter nec ut sibi convenientem, ut in libro secundo dictum est. Nihilominus tamen inde non colligitur impossibilitas simpliciter, sed tantum ex suppositione talis status, utique quod Angelus sit in puris naturalibus, nullam habens revelationem talis mysterii: et hanc impossibilitatem plane confitemur, quia nec peccari potest sine cognitione, nec cognitio talis mysterii,

imo fortasse nec illius apprehensio sine aliqua revelatione haberi potest.

2. *Etiam supposita revelatione dicunt aliqui non posse Angelum in hoc peccare.*—*Impugnatur.*—Adhuc vero superest dubium posita revelatione: et ratio dubitandi est, quia, vel Angelus credit tali revelationi, vel non credit: si non credit, esto peccet per infidelitatem, vel etiam per alium modum superbiæ, ex qua hæresis nasci solet, nihilominus non peccaret per superbiam, illam excellentiam appetendo, quia supponitur judicare illam vanam et impossibilem per infidelitatem. Si autem Angelus fidem præbet revelationi: tunc aliqui dicunt, non potuisse omnino illam appetere, et consequenter neque circa illam per superbiam peccare. Assumptum probant, quia ille appetitus est contra naturale desiderium propriæ conservationis, quia per unionem hypostaticam destrueretur Angelus, qui illam appeteret: nam facta unione non maneret idem Angelus, qui illam appetierat, et sic illam appetendo, suam destructionem appeteret. Sed hæc assertio contra experientiam est: nam quilibet nostrum potest appetere unionem hypostaticam suæ naturæ cum divina persona, saltem affectu simplici, seu conditionato. Et ratio est, quia illa unio esset maxima perfectio propriæ naturæ, et sine errore judicatur possibilis, et maxime conveniens appetenti: quia melior illi esset habere suam naturam in Verbo Dei, vel alia Trinitatis persona, quam in proprio supposito. Et ratio objecta parvi est momenti: nam si Deus assumeret meam naturam, ego ipse revera manerem, quia remaneret eadem individua natura, licet in diversa persona, quod non obstat, quominus maneat idem numero homo, juxta probabiliorum doctrinam. Nec refert, quod non maneret eadem persona, quia per hoc solum variaretur in me quidem modus existendi meæ naturæ, et loco illius daretur modus unionis cum divina persona, qui longe excellentior est, et secum quam plures perfectiones affert. Et ideo etiam naturali actu, id est, viribus liberi arbitrii elicito, posset Angelus illum modum existendi suæ naturæ appetere, et propriæ subsistentiæ illum præferre.

3. *Aliorum fundamentum.*—*Nihil conficit.*—Hinc vero dixerunt alii, licet potuerit Angelus illud bonum sibi appetere, non tamen in eo peccare, quia ille appetitus non esset malus, neque peccatum, quia est de bono honestissimo, et maxime amabile propter seipsum. Item, quia appetere sanctitatem bonum est: at vero appetitus unionis hypostaticæ est appetitus

maximæ sanctitatis, innocentiae, et cujusdam impeccabilitatis per gratiam possibilis. Item non esset Angelus tam stolidus, ut appeteret bonum illud tanquam propriis viribus acquirendum, vel promerendum, quia hoc sine magno errore naturali lumini contrarium judicare non posset: desiderando autem beneficium illud ex Dei potentia, et liberalitate, nihil peccaret; ergo. Verumtamen his rationibus ad summum probatur appetitum unionis hypostaticæ non esse intrinsece, ac per se malum, ac proinde posse haberi sine ullo peccato, quod libenter admittimus; tum propter rationes factas, tum quia esse posset talis appetitus ex honestissimo motivo, quale est propter majorem unionem cum Deo, vel propter majorem elongationem a peccato, vel propter majorem Dei cognitionem, vel similis, quæ facile excogitari possunt: sic enim supra dicebamus, posse hominem sine peccato appetere conditionate quasdam proprietates Dei simpliciter impossibiles creaturæ, ut elicere actum amoris Dei infinite intensum, vel ad hunc finem cognoscere Deum, quantum cognoscibilis est, vel habere impotentiam naturalem peccandi, salva libertate, etc. Nihilominus tamen non probat illa ratio non posse illum appetitum esse malum, et peccatum, ut statim explicabimus.

4. *Aliud quorundam fundamentum.*—*Impugnatur.*—Tertio enim dixerunt alii (ut fertur) illum appetitum esse quidem posse cum peccato, non tamen unquam fore peccatum superbiæ. Declarant, quia ille appetitus solum potest esse malus, si a Deo prohibeatur positiva lege, quia ex sola rei natura non est præceptum illum appetitum prohibens: at vero posita prohibitione peccatum contra illam non esset superbia, sed esset, vel in obedientia, vel nimius amor sui. Sed in hoc dicendi modo aliqua falsa continentur. Unum est, appetitum unionis hypostaticæ, seclusa positiva prohibitione Dei, non posse esse malum. Probat namque oppositum, quia sine tali prohibitione posset appeti ex motivo rectæ rationi contrario: ut si Angelus appeteret illam unionem, ut aliis omnibus dominaretur, vel ut divinis honoribus frueretur: sine dubio talis appetitus esset malus, non quia prohibitus, sed potius prohibitus, quia malus, ac subinde non positiva prohibitione, sed naturali. Simili modo esset malus, si in contemptum aliorum haberetur, ut esset in Angelo, si in contemptum humanæ naturæ sibi illam unionem appetisset, sicut multi credunt in facti contingentia